

Sygn. akt III AUa 1612/17

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 24 maja 2018 r.

Sąd Apelacyjny w Gdańsku - III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący:	SSA Lucyna Ramlo
Sędziowie:	SSA Grażyna Czyżak (spr.) SSO del. Hanna Cackowska-Frank
Protokolant:	sekr. sądowy Agnieszka Makowska

po rozpoznaniu w dniu 24 maja 2018 r. w Gdańsku

sprawy B. C. i K. C.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w G.

o przeniesienie odpowiedzialności z tytułu składek na ubezpieczenie społeczne na małżonka dłużnika

na skutek apelacji B. C. i K. C.

od wyroku Sądu Okręgowego w Gdańsku VII Wydziału Pracy i Ubezpieczeń Społecznych z dnia 12 maja 2017 r., sygn. akt VII U 1134/16

1. oddala apelację;
2. odstępuje od obciążania apelujących kosztami zastępstwa procesowego za drugą instancję.

SSA Grażyna Czyżak SSA Lucyna Ramlo SSO del. Hanna Cackowska-Frank

Sygn. akt III AUa 1612/17

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 17 marca 2016r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w G. stwierdził, iż odpowiedzialność płatnika K. C. wobec Zakładu Ubezpieczeń Społecznych z tytułu niepłacenia składek na ubezpieczenia społeczne, ubezpieczenia zdrowotne oraz Fundusz Pracy obejmuje majątek odrębny płatnika oraz majątek wspólny płatnika i jego małżonki B. C. powstały w trakcie obowiązywania ustroju wspólności majątkowej małżeńskiej.

Odpowiedzialność według stanu na dzień wydania decyzji, obejmuje składki :

- na ubezpieczenia społeczne – za okres 01/2010, 07/2010-01/1016 w łącznej kwocie 54.030,37 zł w tym z tytułu :

- składek 41.395,77 zł,
- odsetek 10.885,00 zł,
- kosztów upomnienia 11,60 zł,
- kosztów egzekucyjnych 1.738,00 zł
- na ubezpieczenia zdrowotne – za okres 06/2010-09/2011, 11/2011-01/2016 w łącznej kwocie 22.355,67 zł w tym z tytułu :
- składek 17.038,97 zł,
- odsetek 4.596,00 zł,
- kosztów upomnienia 11,60 zł,
- kosztów egzekucyjnych 709,10 zł,
- na Fundusz Pracy – za okres 07/2010 – 02/2011, 07/2011- 09/2011, 01/2012- 01/2016 w łącznej kwocie 4.038,94 zł w tym z tytułu :
- składek 3.185,58 zł,
- odsetek 726,00 zł,
- kosztów upomnienia 11,60 zł,
- kosztów egzekucyjnych 115,76 zł

Łączna kwota zadłużenia za powyższy okres wraz z odsetkami wynosi 80.424,98 zł .

Odwołania od powyższej decyzji wywiedli oboje wskazani w decyzji adresaci – K. C. (płatnik składek) oraz B. C. (małżonka płatnika), zaskarżając decyzję w całości i wnosząc o jej zmianę poprzez stwierdzenie, iż B. C. nie będzie ponosić odpowiedzialności z majątku wspólnego za zobowiązania K. C. wobec Zakładu Ubezpieczeń Społecznych, zarzucając jej rażące naruszenie przepisów Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej a w szczególności art. 8 ust. 1 i art. 32 ust. 1 i 3 Konstytucji. Powołali się przy tym na trudną sytuację materialną, w jakiej się znajdują .

W odpowiedzi na odwołania pozwany Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w G. wniósł o ich oddalenie. Organ rentowy odnosząc się do zarzutów skarżących wskazał na własną interpretację przepisów Konstytucji RP jaką zaprezentowali skażający a której organ nie podzielił, podtrzymał stanowisko i twierdzenia zawarte w treści zaskarżonej decyzji, dodatkowo pogłębiając je o analizę dyspozycji art. 29 ordynacji podatkowej.

Wyrokiem z dnia 12 maja 2017 r. Sąd Okręgowy w Gdańsku VII Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych oddalił odwołania oraz odstąpił od obciążania ubezpieczonych kosztami zastępstwa procesowego należnymi stronie przeciwnej.

Powyższe rozstrzygnięcie Sąd Okręgowy oparł na następujących ustaleniach i rozważaniach:

K. C. od 5 lutego 1983r. pozostaje w związku małżeńskim z B. C., z zawodu pielęgniarką. Prowadzi działalność gospodarczą jako Agent Ubezpieczeniowy od dnia 20 marca 2000 r. Z tego tytułu podlega obowiązkowemu ubezpieczeniu, ubezpieczeniu zdrowotnemu oraz obowiązany jest odprowadzać składki na Fundusz Pracy.

Do 2010 r. płatnik składek na bieżąco regulował zobowiązania z tytułu prowadzonej działalności gospodarczej na rzecz Zakładu Ubezpieczeń Społecznych, jednak z powodu małych dochodów z działalności gospodarczej zmuszony był

korzystać z dofinansowania kredytowego, które wciągnęło go w tzw. pętlę kredytową i znacznie obniżyło możliwości płatnicze. Łączna kwota zadłużenia wraz z odsetkami na dzień 17 marca 2016r. wyniosła 80.424,98 zł. i objęła składki na ubezpieczenia społeczne – za okres 01/2010, 07/2010-01/1016 w łącznej kwocie 54.030,37 zł, na ubezpieczenia zdrowotne – za okres 06/2010-09/2011, 11/2011-01/2016 w łącznej kwocie 22.355,67 zł, na Fundusz Pracy – za okres 07/2010 – 02/2011, 07/2011- 09/2011, 01/2012- 01/2016 w łącznej kwocie 4.038,94 zł , z uwzględnieniem odsetek, kosztów upomnień oraz kosztów egzekucyjnych.

Pismem z dnia 29 września 2015r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w G. zawiadomił płatnika składek i jego małżonkę o wszczęciu z urzędu postępowania w sprawie określenia wysokości należności z tytułu składek na ubezpieczenia społeczne, ubezpieczenia zdrowotne, Fundusz Pracy i Fundusz Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych, w tym składek na ubezpieczenia społeczne za okres od 01/201, od 07/2010 do 08/2015, składek na ubezpieczenia zdrowotne za okres od 06/2010 do 09/2011, od 11/2011 do 08/2015 oraz składek na Fundusz Pracy i Fundusz Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych za okres 07/2010 do 09/2011, od 01/2012 do 08/2015 ze wskazaniem ich wysokości na dzień 29 września 2015r. Jednocześnie organ rentowy wezwał płatnika składek w charakterze strony do złożenia w terminie 7 dni pisemnych wyjaśnień w sprawie przyczyn nieopłacenia składek, zastrzegając, iż po tym terminie zostanie wydana decyzja w sprawie określenia wysokości należności z tytułu składek na podstawie dotychczas zgromadzonych dowodów.

Powyzsze zawiadomienie płatnik składek odebrał w dniu 3 października 2015r. , zawiadomienie o wszczęciu postępowania wystosowane do małżonki płatnika zostało zwrócone do organu rentowego z adnotacją doręczyciela „zwrot nie podjęte w terminie” w dniu 21 października 2015r.

Płatnik składek nie złożył wyjaśnień na piśmie.

Następnie pismem z dnia 2 grudnia 2015r. organ rentowy zawiadomił płatnika składek i jego małżonkę o zakończeniu przedmiotowego postępowania wyjaśniającego przeprowadzonego z urzędu w sprawie ustalenia, iż odpowiedzialności płatnika składek z tytułu nieopłacenia, w okresie trwania ustawowej wspólności majątkowej małżonków, składek na ubezpieczenia społeczne, zdrowotne oraz Fundusz Pracy i Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych, obejmuje majątek odrębny płatnika oraz majątek wspólny płatnika i jego małżonki B. C. oraz poinformował, iż przysługuje płatnikowi składek prawo wypowiedzenia się przed wydaniem decyzji kończącej postępowanie, co do zebranych dowodów i materiałów oraz zgłoszonych żądań w terminie 7 dni od otrzymania wskazanego pisma.

Zawiadomienie zostało wystosowane w dniu 2 grudnia 2015r. do płatnika składek i jego małżonki. Odebrane zostało przez nich w dniu 18 grudnia 2015r.

W zakreślonym terminie strony nie wypowiedziały się co do przedmiotu postępowania.

Zaskarżoną w niniejszym postępowaniu decyzją z dnia 17 marca 2016r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w G. stwierdził, iż odpowiedzialność płatnika K. C. wobec Zakładu Ubezpieczeń Społecznych z tytułu nieopłacenia składek na ubezpieczenia społeczne, ubezpieczenia zdrowotne oraz Fundusz Pracy obejmuje majątek odrębny płatnika oraz majątek wspólny płatnika i jego małżonki B. C. powstały w trakcie obowiązywania ustroju wspólności majątkowej małżeńskiej.

Odpowiedzialność według stanu na dzień wydania decyzji, obejmuje składki:

- na ubezpieczenia społeczne – za okres 01/2010, 07/2010-01/1016 w łącznej kwocie 54.030,37 zł w tym z tytułu:
- składek 41.395,77 zł,
- odsetek 10.885,00 zł,
- kosztów upomnienia 11,60 zł,

- kosztów egzekucyjnych 1.738,00 zł
- na ubezpieczenia zdrowotne – za okres 06/2010-09/2011, 11/2011-01/2016 w łącznej kwocie 22.355,67 zł w tym z tytułu:
 - składek 17.038,97 zł,
 - odsetek 4.596,00 zł,
 - kosztów upomnienia 11,60 zł,
 - kosztów egzekucyjnych 709,10 zł,
- na Fundusz Pracy – za okres 07/2010 – 02/2011, 07/2011- 09/2011, 01/2012- 01/2016 w łącznej kwocie 4.038,94 zł w tym z tytułu :
 - składek 3.185,58 zł,
 - odsetek 726,00 zł,
 - kosztów upomnienia 11,60 zł,
 - kosztów egzekucyjnych 115,76 zł

Łączna kwota zadłużenia za powyższy okres wraz z odsetkami wynosi 80.424,98 zł.

Jednocześnie Zakład Ubezpieczeń Społecznych poinformował, iż niniejsza decyzja - w oparciu o art. 26 ust. 2 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych stanowi jednocześnie podstawę wpisu hipoteki do księgi wieczystej stanowiącej własność zobowiązanego, zaś jeśli nieruchomości nie posiada księgi wieczystej, zabezpieczenie jest dokonywane przez złożenie tych dokumentów do zbioru dokumentów.

Do dnia 28 listopada 2016r. K. C. i B. C. nie zawierali jakichkolwiek małżeńskich umów majątkowych, nie została ustanowiona w ich związku między nimi sądowa rozdzielność majątkowa, nie została orzeczona separacja bądź rozwód, nie powstała między nimi rozdzielność majątkowa z mocy prawa, o której mowa w art. 53 kodeksu rodzinnego i opiekuńczego.

W dniu 28 listopada 2016 r. K. C. i B. C. ustanowili przed notariuszem B. J. w Kancelarii Notarialnej w T. w ich związku małżeńskim rozdzielność majątkową, mocą której postanowili, iż każdy z małżonków zachowuje zarówno majątek nabyty przed zawarciem umowy, jak i majątek nabyty później, zarządza samodzielnie całym swoim majątkiem.

Powyższy stan faktyczny był bezsporny między stronami. Sąd Okręgowy ustalił go na podstawie dokumentacji zgromadzonej w aktach pozwanego organu rentowego – korespondencji kierowanej do skarżących oraz danych o datach odbioru tej korespondencji, skróconego odpisu aktu małżeństwa K. i B. C. oraz w aktach przedmiotowej sprawy – w szczególności z uwzględnieniem treści aktu notarialnego zawartego przed notariusz B. J. w dniu 28 listopada 2016r. (rep. A Nr 9547/2016), których prawdziwość i rzetelność nie była przez żadną ze stron kwestionowana. Sąd również nie znalazł podstaw do podważenia jej wiarygodności z urzędu.

Sąd Okręgowy wskazał, iż przedmiot sporu koncentrował się jedynie na ocenie trafności rozstrzygnięcia organu rentowego w przedmiocie stwierdzenia odpowiedzialności odwołującej się B. C., jako małżonki, za zobowiązania płatnika składek z tytułu zaległych składek na ubezpieczenia społeczne, powstałych w czasie trwania związku małżeńskiego.

Stosownie do art. 26 Ustawy z dnia 29.08.1997 r. Ordynacja podatkowa (t.j. Dz. U. z 2012r. poz. 749 ze zmianami) zwanej dalej Ordynacja w zw. z art. 31 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych (t.j. Dz. U. z 2015 poz. 121 ze

zmianami) za składki wynikające z zobowiązań płatnik odpowiada całym swoim majątkiem. Jest to odpowiedzialność o charakterze osobistym nieograniczonym. Uszczegółowienie obowiązku płatnika zawiera art. 29 § 1 o.p. (w związku z art. 31 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych), który stwierdza, że odpowiedzialność osób pozostających w związku małżeńskim obejmuje majątek osobisty płatnika oraz majątek wspólny płatnika i jego małżonka (przepis ten posługuje się sformułowaniem „majątek odrębny”, a zatem terminologią sprzed nowelizacji Kodeksu rodzinnego i opiekuńczego z 17.06.2004 r.). Dokonując zestawienia art. 26 Ordynacji z treścią art. 29 § 1 Ordynacji, stwierdzić należy, że ustawa rozróżnia majątek osobisty płatnika i majątek wspólny płatnika i jego małżonka, natomiast art. 29 § 1 Ordynacji jedynie rozciąga odpowiedzialność płatnika na majątek wspólny płatnika i jego małżonka (por. D. Krzyżanowski, *Odpowiedzialność majątkiem wspólnym małżonków za przedmałżeńskie zobowiązania podatkowe oraz należności z tytułu składek na ubezpieczenie społeczne*, Pal. 2012, nr 11-12, s. 70). Odpowiedzialność małżonka nie rozciąga się na jego majątek osobisty (por. A. Mariański, *Odpowiedzialność za zobowiązania podatnika, płatnika, inkasenta w prawie polskim*, Warszawa 1999, s. 35). Małżonkowie nie ponoszą odpowiedzialności solidarnej, jednakże dług z tytułu składek może być zaspokojony z majątku wspólnego i majątku osobistego płatnika (por. J. Ignatowicz, M. Nazar, *Prawo rodzinne*, LexicNexis). Odpowiedzialność małżonka dotyczy nie tylko samej należności głównej, lecz także odsetek z tytułu zaległości składkowej, skoro małżonek odpowiada w takim samym zakresie jak płatnik (por. A. Mariański, *Odpowiedzialność małżonka...*, s. 20.). Małżonek płatnika odpowiada za zobowiązania składkowe z momentem powstania takiego zobowiązania i odpowiada do momentu ustania wspólności majątkowej małżeńskiej. Zatem wszelkie modyfikacje ustroju majątkowego małżonków są skuteczne w stosunku do zobowiązań podatkowych powstałych po dokonanej modyfikacji ustroju majątkowego. Tym samym ograniczenie, zniesienie, wyłączenie lub ustanie wspólności majątkowej nie będzie się odnosiło do zobowiązań podatkowych powstałych przed datą zawarcia umowy o ograniczeniu lub wyłączeniu ustawowej wspólności majątkowej, zniesienia wspólności majątkowej prawomocnym orzeczeniem sądu, ustania wspólności majątkowej w razie ubezwłasnowolnienia małżonka względnie uprawomocnienia się orzeczenia sądu o separacji małżonków.

Sąd I instancji wskazał na wyrok Sądu Najwyższego z dnia 22.05.2012 r. wydany w sprawie II UK 339/11, w którym Sąd Najwyższy, co prawda poczynił rozważania na kanwie sytuacji prawnej małżonka rozwiedzionego, ale tym bardziej rozważania te zachowują aktualność w odniesieniu do sytuacji pozostawania dłużnika – płatnika składek w związku małżeńskim, i podkreślił, że ustawodawca umożliwił zaspokojenie z majątku wspólnego zobowiązań powstałych w czasie trwania wspólności ustawowej. Sąd Najwyższy zaznaczył, że przepisy prawa publicznego regulujące powstawanie zobowiązań publicznoprawnych o charakterze finansowym, w tym krąg osób, po stronie których miałyby powstawać takie zobowiązania, stanowią materię ustawową. Wynika to z art. 217 Konstytucji RP, zgodnie z którym nakładanie podatków, innych danin publicznych, określanie podmiotów, przedmiotów opodatkowania i stawek podatkowych, a także zasad przyznawania ulg i umorzeń oraz kategorii podmiotów zwolnionych od podatków następuje w drodze ustawy. Do ponoszenia ciężarów i świadczeń publicznych obowiązany jest zatem tylko ten, który jest wyraźnie określony w ustawie (art. 84 Konstytucji RP). Przepis art. 29 § 1 Ordynacji w związku z art. 31 ustawy systemowej przyjmuje, że odpowiedzialność za wynikające ze zobowiązań składkowych składki osób pozostających w związku małżeńskim obejmuje majątek odrębny (osobisty według przepisów Kodeksu rodzinnego i opiekuńczego) płatnika oraz majątek wspólny małżonków. Współmałżonek odpowiadający za zaległość składkową małżonka nie może być utożsamiany z płatnikiem. Jego zobowiązanie wynika z długu małżonka - płatnika i ograniczone jest do odpowiedzialności z majątku wspólnego. Rozważając powyższe kwestie Sąd Apelacyjny w Gdańsku w uzasadnieniu wyroku z dnia 11 czerwca 2015r. wydanym w sprawie III AUa 36/15 w sposób jednoznaczny skonstatował, iż przytoczone wyżej przepisy, poglądy doktryny oraz stanowisko Sądu Najwyższego dowodzi, że małżonek płatnika odpowiada wyłącznie za zaległości z tytułu zobowiązań powstałych w czasie trwania wspólności ustawowej. Zatem dla zwolnienia z zobowiązania konieczne jest wykazanie braku istnienia wspólności majątkowej małżeńskiej w dacie powstawania zobowiązań majątkowych.

Sąd Okręgowy wskazał, iż z poczynionych na gruncie przedmiotowej sprawy ustaleń faktycznych, wynika, że skarżący K. C. i B. C. zarówno w okresach objętych zaskarżoną decyzją, kiedy powstało zadłużenie z tytułu nieopłaconych składek na ubezpieczenia społeczne, zdrowotne i Fundusz Pracy w związku z prowadzoną przez płatnika działalnością gospodarczą, jak i nadal pozostają w związku małżeńskim a nadto do ustanowienia rozdzielności majątkowej

małżeńskiej między nimi doszło dopiero w dniu 28 listopada 2016r., o czym świadczy przedłożony w toku niniejszego postępowania akt notarialny rep. A NR Nr (...). W niniejszej sprawie jest to zatem data pewna ustania wspólności majątkowej małżeńskiej. Późniejsza data powstania rozdzielnosci majątkowej niż powstanie zobowiązań składkowych w okolicznościach przedmiotowej sprawie, pozostaje bez wpływu na prawidłowość zaskarżonej decyzji.

Odnosząc się zaś do zarzutów skarżących co do naruszenia postanowień Konstytucji RP Sąd I instancji jeszcze raz wskazał na stanowisko Sądu Najwyższego wyrażone w cytowanym wyżej wyroku z dnia 22.05.2012 r., w którym Sąd Najwyższy podkreślił, że Konstytucja RP w art. 64 ust. 1 proklamuje zasadę ochrony własności i innych praw majątkowych, ale zastrzegł, iż własność może być ograniczona, przy czym jedynie w drodze ustawy i tylko w takim zakresie, w jakim nie naruszy to istoty prawa własności. Ordynacja jest aktem rangi ustawowej i może zawierać uregulowania ograniczające prawa właściciela, jednak, jak dalej dowodził Sąd Najwyższy, konstytucyjna zasada ochrony własności nie pozwala na dokonywanie rozszerzającej wykładni wprowadzonych ograniczeń. W odniesieniu do uregulowań niejednoznacznych, dopuszczających zróżnicowaną wykładnię, należy wykluczyć taką interpretację, która prowadzi do ograniczenia prawa własności, zwłaszcza osoby niebędącej dłużnikiem w zobowiązaniu podatkowym. W okolicznościach przedmiotowej sprawy poprzez odpowiednie odniesienie do konkretnych przepisów Ordynacji podatkowej w cytowanej wyżej ustawie o systemie ubezpieczeń społecznych wskazać należy, iż zapisy rangi ustawowej w sposób prawnie dopuszczalny wprowadziły ograniczenia w sytuacji prawnie – majątkowej małżonka dłużnika a organ rentowy w sposób w pełni uprawniony zastosował przepisy prawa materialnego po uprzedniej subsumcji ustalonego i de facto niespornego stanu faktycznego do przepisu art. 26 i 29 § 1 Ordynacji w związku z art. 31 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych.

Odnosząc się dalej do cytowanego wyżej wyroku Sądu Najwyższego z dnia 22.05.2012r., gdzie Sąd Najwyższy przywołał sytuację odpowiedzialności z majątku wspólnego za zobowiązania sprzed zawarcia związku małżeńskiego, wskazując iż na gruncie prawa prywatnego reguluje ją art. 41 § 3 k.r.o., według którego jeżeli wierzytelność powstała przed powstaniem wspólności ustawowej, wierzyciel może żądać zaspokojenia z majątku osobistego dłużnika i wymienionych składników majątku wspólnego (wynagrodzenia za pracę lub dochodów uzyskanych przez dłużnika z innej działalności zarobkowej, jak również korzyści uzyskanych z jego praw autorskich i praw pokrewnych, praw własności przemysłowej oraz innych praw twórcy) i podkreślił, iż o takich ograniczeniach stanowi się *expressis verbis*, Sąd I instancji stwierdził, iż prawa obywatelskie, majątkowo – małżeńskie skarżących wynikające ze świadomego zawarcia związku małżeńskiego, w którym mają ustawowo zagwarantowane równe prawa i obowiązki (art. 23 k.r.o.) w żadnym zakresie nie zostały naruszone.

Reasumując, Sąd Okręgowy wskazał, iż na podstawie art. 29 ordynacji w związku z art. 31 ustawy systemowej, odpowiedzialność małżonka płatnika dotyczy tylko tych zobowiązań składkowych, które powstały w czasie trwania wspólności ustawowej, zatem mając na uwadze poczynione w toku postępowania niepodważone ustalenia co do pozostawania przez K. C. i B. C. w związku małżeńskim a także co do istnienia między nimi wspólności majątkowej małżeńskiej do dnia 28 listopada 2016r., stanowisko organu rentowego wyrażone w zaskarżonej decyzji należy uznać za prawidłowe.

W konkluzji, z wyżej przytoczonych względów Sąd Okręgowy na podstawie art. 477¹⁴ § 1 k.p.c. w związku z cytowanymi wyżej przepisami, oddalił odwołania skarżących, nie znajdując podstaw do ich uwzględnienia.

Zasadą orzekania o kosztach w postępowaniu cywilnym – zgodnie z art. 98 § 1 k.p.c. – jest iż strona przegrywająca sprawę obowiązana jest zwrócić przeciwnikowi na jego żądanie koszty niezbędne do celowego dochodzenia praw i celowej obrony (koszty procesu).

Co do zasady więc zaistniały podstawy do zasądzenia na rzecz pozwanego organu rentowego żądanych kosztów zastępstwa procesowego, jednakże w konkretnych realiach niniejszej sprawy w ocenie Sądu Okręgowego należało odstąpić od obciążania skarżących kosztami zastępstwa procesowego należnymi stronie przeciwnej.

Sąd Okręgowy uznał, iż w sprawie niniejszej zachodzi szczególnie uzasadniony przypadek, uzasadniający odstąpienie od obciążania skarżących kosztami postępowania zgodnie z zasadą słuszności wyrażoną w art. 102 k.p.c. Mając na uwadze sytuację finansową skarżących wykazaną w oświadczeniu majątkowym przy wniosku o zwolnienie od kosztów sądowych z uwzględnieniem wysokości ustalonego zaskarżoną decyzją zadłużenia z tytułu nieopłaconych składek na ubezpieczenia społeczne, zdrowotne oraz Fundusz Pracy, jak i uwzględniając okoliczności sprawy, w tym przekonanie skarżących co do zasadności i słuszności wywiedzionych odwołań, orzeczono jak w punkcie 2 wyroku na podstawie wskazanego przepisu.

Apelacje od wyroku wywiedli odwołujący, zaskarżając go w części, tj. co do pkt. 1 i zarzucając:

- 1) W kwestii formalnej w doręczonym pisemnie wyroku brak pouczenia do kogo i w jakim terminie można się zwrócić z apelacją od wyroku,
- 2) Naruszenie godności, ograniczenie praw człowieka i obywatela .

W oparciu o powyższe, skarżący wnieśli o uchylenie wyroku w pkt. 1.

W uzasadnieniu apelujący podnieśli, iż po raz kolejny zostali potraktowani przez Sąd Okręgowy w sposób niewłaściwy i naruszający nasze prawa obywatelskie poprzez brak pouczenia w doręczonym odpisie o przysługujących im prawach odwoławczych od wyroku. Pierwszym przypadkiem była sytuacja kiedy podczas rozprawy złożyli wniosek o wyznaczenie obrońcy z urzędu, zaś Sąd odmówił argumentując odmowę prostotą sprawy, co później okazało się skomplikowanym i długoterminowym procesem. Wobec braku wiedzy prawniczej, już na początku stanęli na przegranej stronie

Skarżący podnieśli, iż są obywatelami Polski i płacą podatki, które są przeznaczone m.in. na utrzymanie Instytucji Państwowych i Sądów. W Konstytucji RP jest zapisane, że wszyscy są wobec prawa równi. Wszyscy mają prawo do równego traktowania przez władze publiczne. Nikt nie może być dyskryminowany w życiu politycznym, społecznym lub gospodarczym z jakiegokolwiek przyczyny. W ocenie skarżących, zostali zaś oni potraktowani przez Sąd dyskryminacyjnie.

W ocenie skarżących, zostały naruszone zasady sprawiedliwości społecznej, wobec B. C. karząc ją odpowiedzialnością majątkową za nieopłacenie składek do ZUS-u przez K. C.. B. C. opłaca składki ZUS-owskie od 1982 roku do dzisiaj. Jej winą jest tylko to, że zawarła związek małżeński z K. C.. Godność i prawa człowieka i obywatela B. C. zostały naruszone poprzez wydanie tego wyroku, który może skutkować pozbawieniem mieszkania, którego jest współwłaścicielem .

Zdaniem skarżących, Sąd w uzasadnieniu wyroku skupił się na Ustawie Podatkowej odnosząc się do ich przepisów. Należy jednak odnieść się także do Konstytucji RP. Sąd Okręgowy nie wziął pod uwagę art. 31.3. Konstytucji RP w szczególności w tej części mówiącej o ustanowieniu Ustawy ograniczającej prawa obywateli. Poprzez wydanie wyroku o odpowiedzialności majątkowej B. C. za nieopłacenie składek ZUS-owskich przez K. C. zostały naruszone jej prawa obywatelskie.

W piśmie stanowiącym uzupełnienie apelacji skarżący wnieśli o odroczenie rozprawy i zwrócenie się do Trybunału Konstytucyjnego z pytaniem prawnym, czy nie zachodzi niezgodność między art. 29 ordynacji podatkowej a art. 32 ust. 1 Konstytucji.

Na rozprawie apelacyjnej pełnomocnik pozwanego wniósł o oddalenie apelacji i zasądzenie kosztów.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja wnioskodawców nie zasługiwała na uwzględnienie.

Przedmiotem niniejszej sprawy była kwestia, czy B. C. ponosi odpowiedzialność za zobowiązania swojego męża, K. C., powstałe z tytułu nieopłaconych składek na ubezpieczenia społeczne, zdrowotne oraz Fundusz Pracy – za okresy i w kwotach wskazanych w decyzji z dnia 17 marca 2016 r.

Wskazać na wstępie należy, że Sąd Okręgowy w sposób prawidłowy ustalił stan faktyczny niniejszej sprawy oraz dokonał wyczerpującej wykładni mających zastosowanie przepisów. Sąd Apelacyjny w pełni podziela argumenty zawarte w uzasadnieniu Sądu Okręgowego i przyjmuje je za własne, nie znajdując tym samym podstawy do ponownego przytaczania dokonanych już ustaleń faktycznych i rozważań prawnych (por. wyrok Sądu Najwyższego z 5 listopada 1998r., sygn. I PKN 339/98, opubl. OSNAPiUS z 1999 r., z. 24, poz. 776).

Z treści art. 26 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. Ordynacja podatkowa w zw. z art. 31 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (nazywanej dalej ustawą systemową) wynika, że płatnik składek odpowiada całym swoim majątkiem za należności z tytułu zaległych składek.

Podstawę do dochodzenia należności z tytułu składek od małżonka płatnika składek, które powstały przed dniem zniesienia wspólności majątkowej, stanowi przepis art. 29 § 1 Ordynacji podatkowej w zw. z art. 31 ustawy systemowej, na mocy którego w przypadku osób pozostających w związku małżeńskim odpowiedzialność, o której mowa w art. 26, obejmuje majątek odrębny płatnika składek oraz majątek wspólny płatnika składek i jego małżonka.

Wszelkie modyfikacje ustroju majątkowego małżonków są skuteczne w stosunku do zobowiązań podatkowych powstałych po dokonanej modyfikacji ustroju majątkowego. A zatem ograniczenie, zniesienie, wyłączenie lub ustanie wspólności majątkowej nie będzie się odnosiło do zobowiązań podatkowych powstałych przed datą zawarcia umowy o ograniczeniu lub wyłączeniu ustawowej wspólności majątkowej, zniesienia wspólności majątkowej prawomocnym orzeczeniem sądu, ustania wspólności majątkowej w razie ubezwłasnowolnienia małżonka względnie uprawomocnienia się orzeczenia sądu o separacji małżonków.

Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 22 maja 2012 r. (II UK 339/11) zaznaczył, że ustawodawca umożliwił zaspokojenie z majątku wspólnego zobowiązań powstałych w czasie trwania wspólności ustawowej. Sąd Najwyższy wskazał, że przepisy prawa publicznego regulujące powstawanie zobowiązań publicznoprawnych o charakterze finansowym, w tym krąg osób, po stronie których miałyby powstawać takie zobowiązania, stanowią materię ustawową. Wynika to z art. 217 Konstytucji RP, zgodnie z którym nakładanie podatków, innych danin publicznych, określanie podmiotów, przedmiotów opodatkowania i stawek podatkowych, a także zasad przyznawania ulg i umorzeń oraz kategorii podmiotów zwolnionych od podatków następuje w drodze ustawy. Do ponoszenia ciężarów i świadczeń publicznych obowiązany jest zatem tylko ten, który jest wyraźnie określony w ustawie (art. 84 Konstytucji RP).

Przepis art. 29 § 1 Ordynacji w związku z art. 31 ustawy systemowej przyjmuje, że odpowiedzialność za wynikające ze zobowiązań składkowych składki osób pozostających w związku małżeńskim obejmuje majątek odrębny (osobisty według przepisów Kodeksu rodzinnego i opiekuńczego) płatnika oraz majątek wspólny małżonków. Współmałżonek odpowiadający za zaległość składkową małżonka nie może być utożsamiany z płatnikiem. Jego zobowiązanie wynika z długu małżonka - płatnika i ograniczone jest do odpowiedzialności z majątku wspólnego.

Przytoczone wyżej przepisy, poglądy doktryny oraz stanowisko Sądu Najwyższego dowodzi, że małżonek płatnika odpowiada wyłącznie za zaległości z tytułu zobowiązań powstałych w czasie trwania wspólności ustawowej.

Z treści dokumentu w postaci, sporządzonej w formie aktu notarialnego, majątkowej umowy małżeńskiej z dnia 28 listopada 2016 r. wynika, że małżonkowie K. C. i B. C. na mocy tej umowy ustanowili rozdzielną majątkową stosownie do treści art. 47 § 1 k.r.o.

Zgodnie jednak z treścią art. 29 § 2 pkt 1 Ordynacji podatkowej w zw. z art. 31 ustawy systemowej skutki prawne zniesienia wspólności majątkowej nie odnoszą się do należności z tytułu składek powstałych przed dniem zawarcia umowy o ograniczeniu lub wyłączeniu ustawowej wspólności majątkowej.

Ponieważ należności z tytułu składek w niniejszej sprawie powstały przed dniem zawarcia przez wnioskodawczynię z płatnikiem składek majątkowej umowy małżeńskiej ustanawiającej rozdzielną majątkową, a zatem w myśl art. 29 § 2 pkt 1 Ordynacji podatkowej w zw. z art. 31 ustawy systemowej do należności tych nie odnoszą się skutki prawne zniesienia wspólności majątkowej.

Tym samym można dochodzić zaspokojenia należności z tytułu składek na: ubezpieczenia społeczne, ubezpieczenie zdrowotne oraz Fundusz Pracy, należnych z tytułu prowadzenia działalności gospodarczej przez K. C. za miesiące od stycznia 2010 r. do stycznia 2016 r. także z tych składników, które należałyby do majątku wspólnego, gdyby w/w umowy majątkowej nie zawarto (por. Leonard Etel Komentarz do art. 29 ustawy Ordynacja podatkowa).

Podkreślenia wymaga, iż wnioskodawcy nie kwestionowali samego faktu istnienia zadłużenia wobec Zakładu Ubezpieczeń Społecznych ani też wysokości tego zadłużenia. Podnosili natomiast, iż obciążanie wnioskodawczyni B. C. długami jej męża godzi w zasady sprawiedliwości społecznej i sprzeczne jest z Konstytucją. Sąd Apelacyjny nie widział jednak potrzeby zwracania się do Trybunału Konstytucyjnego z pytaniem prawnym o zgodność art. 29 ordynacji podatkowej z art. 32 ust. 1 Konstytucji. Konsekwencje prawne wynikające ze wspólności majątkowej małżonków, w ocenie Sądu Apelacyjnego w żadnym razie nie świadczą bowiem o nierówności wobec prawa ani też o nierównym traktowaniu przez władze publiczne. Zgodnie z przepisami kodeksu rodzinnego (art. 31 krio o następcę, z chwilą zawarcia małżeństwa powstaje między małżonkami z mocy ustawy wspólność majątkowa (wspólność ustawowa). Małżonkowie mają jednak prawo przez umowę zawartą w formie aktu notarialnego wspólność ustawową rozszerzyć lub ograniczyć (art. 47 krio), tak jak też uczynili to skarżący w dniu 28 listopada 2016 r. Sąd II instancji nie widzi jednak podstaw, aby za niekonstytucyjny uznać przepis, który w razie niezawarcia takiej umowy (bądź też za należności z okresu przed jej zawarciem) pozwala organowi rentowemu szukać zaspokojenia w majątku wspólnym małżonków.

Bez znaczenia pozostaje także okoliczność, iż przed 2010 r. wnioskodawca opłacał wszystkie należności składkowe. Terminowe opłacanie należności za dany okres nie może bowiem prowadzić do tego, aby płatnik składek w okresie późniejszym mógł zwolnić się od odpowiedzialności z dalsze należności. To samo dotyczy także wnioskodawczyni – fakt, iż pracodawca opłacał za nią prawidłowo wszystkie składki z tytułu jej zatrudnienia nie wpływa w żaden sposób na jej odpowiedzialność za nieopłacone składki męża, z którym pozostawała ona we wspólności majątkowej.

Uznając zatem rozstrzygnięcie Sądu Okręgowego za prawidłowe, Sąd II instancji na podstawie art. 385 k.p.c. oddalił apelację, jak w punkcie 1 wyroku.

W punkcie 2 wyroku Sąd Apelacyjny na podstawie art. 102 k.p.c. z uwagi na trudną sytuację finansową ubezpieczonych (niskie dochody i konieczność spłaty wysokiego zadłużenia) odstąpił od obciążania ich kosztami zastępstwa procesowego za drugą instancję.

SSA Grażyna Czyżak SSA Lucyna Ramlo SSO del. Hanna Cackowska-Frank